

ASIA **Käräjäoikeuden tuomion antaminen määräajassa**

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 13.3.2017 osoittamassaan kantelussa Espoon käräjäoikeuden kärjätuomarin menettelyä asian käsittelyssä. Kantelijan näkemyksen mukaan valmistelun yhteydessä on tapahtunut aikataulun muutoksia, joiden vuoksi hänelle oli jäänyt liian vähän aikaa valmistautua jatkettuun suulliseen valmisteluun ja pääkäsittelyyn 20.1.2017. Lisäksi hän on arvostellut tuomion antamisen viivästymistä ilmoitetuista ajankohdista sekä tuomion antamisen siirtämisestä tiedottamista. Tuomion antamista oli siirretty kolme kertaa pääkäsittelyn yhteydessä ilmoitetusta ajankohdasta. Kantelija on arvioinut, että ratkaisu olisi ollut asian yksinkertaisuudesta johtuen annettavissa välittömästi pääkäsittelyn päätyttyä. Kantelija on epäillyt, että tuomion oikeellisuus on vaarantunut, koska tuomion antamiseen on kulunut 47 vuorokautta pääkäsittelyn päättymisestä.

SELVITYS

Käräjätuomari on antanut häneltä asiasta pyydetyn selvityksen. Espoon käräjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausuntonsa. Jäljennökset selvityksestä ja lausunnosta toimitetaan kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen liitteenä.

Lisäksi oikeuskanslerinvirastoon on hankittu Espoon käräjäoikeuden 8.3.2017 antama tuomio ja Helsingin hovioikeuden 26.10.2017 antama päätös.

RATKAISU

Tapahtumatietoja

Asiassa on toimitettu ensimmäinen valmisteluistunto 2.11.2016, toinen valmisteluistunto 20.1.2017 ja pääkäsittely 20.1.2017. Ensimmäisen valmisteluistunnon perusteella päivitetty yhteenveto on lähetetty 22.12.2016 osapuolille kommentoitavaksi. Osapuolet ovat toimittaneet kommenttinsa 9.1.2017 käräjäoikeuteen, joka on lähettänyt kommentit osapuolille tiedoksi. Osapuolet eivät olleet kommentoineet kirjallisesti toistensa lausumia määräajassa. Mainittujen kirjallisten lausumien perusteella päivitetty yhteenveto on toimitettu osapuolille 18.1.2017.

Pääkäsittelyssä oli osapuolille ilmoitettu, että ratkaisu pyritään antamaan 3.2.2017. Käräjätuomarin selvityksestä ilmenee, että hän oli jo tuolloin ilmoittanut osapuolille mahdollisuudesta, että käräjäoikeuden työtilanteesta johtuen ratkaisun antamisen ajankohtaa joudutaan siirtämään. Ratkaisun antamisen ajankohtaa oli sittemmin siirretty 10.2.2017, 17.2.2017 ja 8.3.2017 asti. Ratkaisu on annettu 8.3.2017 noin puolitoista tuntia myöhässä etukäteen ilmoitetusta kelloajasta.

Oikeusohjeita ja laillisuusvalvojien ratkaisukäytäntöä

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen tuomioistuinlain tuomarin velvollisuuksia koskevan 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on muun muassa ratkaistava hänen käsiteltäväkseen jaettu asia joutuisasti. Sen ohella tuomariin sovelletaan, mitä virkamiehen yleisistä velvollisuuksista valtion virkamieslain (750/1994) 4 luvussa ja muualla laissa on säädetty.

Oikeudenkäymiskaaren (OK) 24 luvun 4 §:n mukaan tuomio on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riittävä seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä. Saman luvun 8 §:n 2 momentin mukaan ”jos laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos ratkaisua ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.” Säännöksen mukaan käsittelyn päättyessä saapuvilla oleville asianosaisille on ilmoitettava ratkaisun antamispäivästä.

Apulaisoikeuskansleri on aiemmassa ratkaisussaan ottanut kantaa käräjäoikeuden tuomion antamiseen määräajassa. Vastauksessaan 30.11.2006 (OKV/556/1/2005) hän arvioi, että OK 24 luvun 8 §:n 2 momentissa mainittu 14 päivää on enimmäisaika, jossa tuomio on viimeistään annettava ja että velvollisuutta kansliatuomion antamiseen viimeistään 14 päivän kuluessa on pidettävä varsin vahvana pääsääntönä. Apulaisoikeuskanslerin mukaan käytännössä tulisi pyrkiä lain esitöissä tarkoitettulla tavalla siihen, että tuomio annettaisiin mahdollisimman pian käsittelyn jälkeen ja että mainittua 14 päivän enimmäisaikaa ei ole tarkoitettu käytettäväksi kaavamaisena tuomion antamisajankohtana silloin, kun tuomiota ei julisteta heti pääkäsittelyn jälkeen. Oikeuskansleri antoi päätöksellään 30.5.2013 (OKV/2/31/2013) käräjätuomarille huomautuksen laiminlyönneistä antaa tuomio niin pian kuin mahdollista pääkäsittelyn jälkeen ja saattoi tämän tietoon näkemyksensä, että tuomion antamisen viipyessä asianosaisille ilmoitetusta tuomion antamispäivästä, on asianosaisille perusteltua tiedottaa viivästymisestä. Kysei-

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

sessä tapauksessa tuomion antaminen oli viivästynyt useassa rikosasiassa ja pisimmillään tuomion antamiseen oli kulunut runsaat vuosi ja seitsemän kuukautta pääkäsitteystä. Oikeuskansleri totesi kärjätuomari rikkoneen menettelyllään virkavelvollisuutensa ja piti hänen laiminlyöntejään vakavina.

Ylimmillä laillisuusvalvojilla on ratkaisukäytäntöä myös tilanteista, joissa on kysymys hovioikeuden tuomion antamisen viivästyminen OK 24 luvun 17 §:n 2 momentissa tarkoitetusta 30 päivästä pääkäsitteelyn päättymispäivästä lukien. Apulaisoikeuskanslerin 22.10.2008 antamassa päätöksessä on todettu, että tuomion antamisen viivästyminen ei voi lähtökohtaisesti perustella viraston sisäisillä työjärjestelyihin liittyvillä seikoilla (OKV/34/31/2006). Tuollaiset seikat, kuten muiden juttujen aikataulutus ja henkilöstön vuosilomat olisi pyrittävä etukäteisesti huomioimaan siten, että työjärjestelyt mahdollistavat oikeudenkäymiskaaren määräaikaisten noudattamisen (OKV/10/50/2008, 18.12.2008). Apulaisoikeuskanslerin sijainen on viitannut edellä mainituista ratkaisuista ilmeneviin periaatteisiin 1.9.2011 antamassaan ratkaisussa (OKV/971/1/2010).

Eduskunnan oikeusasiamies on esityksessään 9.12.2010 (4361/2/10) viitannut edellä mainittuun apulaisoikeuskanslerin 22.10.2008 antamaan ratkaisuun sekä hänen itsensä antamiin ratkaisuihin 19.12.2008 (3285/4/07), 31.12.2009 (1763/4/08) ja 9.12.2010 (1513/4/09). Oikeusasiamiehen käsittelemissä asioissa hovioikeuden tuomio oli annettu noin viiden kuukauden, noin kolmen kuukauden ja kolmen viikon sekä noin neljän ja puolen kuukauden kuluttua pääkäsitteelyn päättymisestä. Esityksessään esittämillään perusteilla oikeusasiamies katsoi aiheelliseksi esittää oikeusministeriön harkittavaksi, olisiko OK 24 luvun 17 §:n 2 momenttia syytä kehittää siten, että hovioikeuksien tosiasialliset toimintamahdollisuudet ja erilaiset oikeusturvanäkökohdat tulisivat nykyistä tasapainoisemmin huomioon otettavaksi. Oikeusministeriö antoi maaliskuussa 2011 oikeusasiamiehelle lausunnon, jossa ministeriö totesi, että riittäviä perusteita OK 24 luvun 17 §:n 2 momentin muuttamiselle ei ole. Ministeriön mukaan säännös mahdollistaa jo nyky muodossaan, että 30 päivän määräaika voidaan erityisestä syystä ylittää, mikä tuo säännökseen asianmukaista joustavuutta. Lain muuttaminen antaisi vääränsuuntaisen signaalin oikeudenkäynnin nopeuttamiseen tähtäävissä tavoitteissa. Se, että hallituksen esityksessä mainitaan erityisenä syynä ainoastaan jutun laajuus, ei voi tarkoittaa, että sanottu peruste olisi ainoa hyväksyttävä syy määräjän ylittämiseksi. Ministeriön mukaan esimerkiksi kokoonpanon jäsenen yllättävä sairastuminen, tai se, että asia on poikkeuksellisen vaikea tai asianosaisten suuresta määrästä johtuen hankala hallita, voisi olla sellainen erityinen syy, jonka perusteella tuomion antamiselle säädetty 30 päivän määräaika voitaisiin yksittäistapauksessa ylittää.

Ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisuissa on otettu kantaa myös tuomion antamisen viivästyisestä ilmoittamiseen hovioikeudessa. Apulaisoikeuskanslerin 22.10.2008 antamassa ratkaisussa on hallinnon palveluperiaatteeseen viitaten todettu, että tuomion antamisen viivyessä siten, että laissa hovioikeuden ratkaisun antamiselle säädetty 30 päivän määräaika selkeästi ylittyy, hovioikeuden on perusteltua tiedottaa asianosaisille viivästyisestä ja mahdollisuuksien mukaan myös arvioidusta tuomion antamisajankohdasta. Apulaisoikeuskanslerin sijainen on viitannut tähän näkemykseen 1.9.2011 asiassa OKV/971/1/2010 antamassaan päätöksessä. Apulaisoikeusasiamies puolestaan on todennut olevan hyvän tuomioistuintavan mukaista, että asianosaisille ilmoitettaisiin ainakin merkittävistä tuomion antamisen viivästyisistä. Jos tuomio on ilmoitettu annettavaksi tiettyinä päivinä, olisi viivästyisestä apulaisoikeusasiamiehen mielestä ilmoitettava asianosaisille aina (apulaisoikeusasiamiehen päätös 19.12.2008 asiassa dnro 3285/4/07).

Oikeuskansleri on 30.5.2013 (OKV/2/31/2013) antamassaan päätöksessä arvioinut, että tuomion antamisen viivästyminen ilmoittamista ei ole aiheutta arvioida kärjäoikeuden toiminnassa toisin kuin hovioikeudessa. Oikeuskanslerin mukaan voidaan pitää asianmukaisena, että mikäli kärjäoikeus ei anna tuomiota asianosaisille ilmoitettuna tuomion antamispäivänä, viivästyminen ilmoitetaan asianosaisille.

Arviointi

Pääkäsittelyyn valmistautuminen

Kärjäatuomarin selvityksestä ilmenee, että asian osapuolilta oli tiedusteltu toisen valmistelutunnon päättyessä näkemystä asian siirrosta pääkäsittelyyn ja että asian osapuolet olivat tuolloin suostuneet pääkäsittelyyn. Kantelusta tai muustakaan selvityksestä ei ilmene, että kantelija olisi tuonut kärjäoikeuden tietoon käsityksensä siitä, että yhteenvetoon perehtymiseen varattu aika olisi ollut hänelle riittämätön. Asia ei tältä osin anna aiheutta puoleltani enempään.

Ratkaisun antamisen lykkäminen

Arvioitavaksi jää, onko asiassa ollut käsillä erityisiä oikeudenkäymiskaassa tarkoitettuja syitä sille, että asiassa on voitu antaa ratkaisu oikeudenkäymiskaassa säädetyn 14 vuorokauden määräaika ylittäen.

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ilmenee, että pääkäsittelyn päätyttyä osapuolille oli ilmoitettu, että kärjäoikeuden työtilanteen vuoksi on mahdollista, että ratkaisun antamisen ajankohdasta joudutaan siirtämään. Ajankohtaa oli sittemmin siirretty kolme kertaa. Selvityksen mukaan kärjätuomari oli ollut pääkäsittelyn päättymisen ja tuomion antamisen välisenä aikana vuosilomalla 9 päivää ja kärjäoikeudessa oli ollut merkittäviä tietojärjestelmäongelmia, jotka olivat jatkuneet pääkäsittelyn jälkeen 23.1.2017 asti. Selvityksen mukaan kärjätuomarilla on ollut samaan aikaan käsiteltävänä useita lapsen huoltoa, tapaamista ja elatusta koskevia asioita, jotka tulee yleensäkin käsitellä erityisen joutuisasti ja jotka ohittavat käsittelyjärjestyksessä muut riita-asiat. Kärjäatuomarin mukaan kyseiselle ajanjaksolle oli osunut myös useampi sellainen asia, joiden käsittelyä oli kiirehditty lastensuojeluviranomaisten taholta. Kärjätuomari oli saanut 16.2.2017 käsiteltäväkseen välittömiä toimenpiteitä edellyttävän virkaapuyynnön ulkomaiselta tuomioistuimelta.

OK 24 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä laajassa tai vaikeassa asiassa, jos tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii. Kärjätuomari ei ole selvityksensä tuonut seikkaperäisemmin esille käsiteltävänä olleen asian laajuuteen taikka vaikeuteen liittyviä seikkoja, jotka olisivat vaikuttaneet tuomion laadintaan, vaan on lähinnä vedonnut vuosilomiin, työtilanteeseen sekä teknisiin ongelmiin. Selvityksestä ei kuitenkaan tarkemmin ilmene teknisten ongelmien luonne ja vakavuus sekä niiden vaikutus käsillä olevaan asiaan. Teknisten ongelmien on myös todettu päättyneen kolme päivää pääkäsittelyn jälkeen ja niitä oli ilmennyt myöhemmin päätöstä tulostettaessa.

Viraston sisäiset työjärjestelyihin liittyvät seikat kuten muiden juttujen aikataulutukset ja henkilöstön vuosilomat tulisi pyrkiä juttujen hallinnoinnissa etukäteisesti huomioimaan siten, että työjärjestelyt mahdollistavat oikeudenkäymiskaaren määräaikojen noudattamisen. Pyrkimykseen ja tavoitteeseen antaa ratkaisu oikeudenkäymiskaassa tarkoitettulla tavalla ”niin pian kuin mahdollista” viittaa se kärjätuomarin esille tuoma seikka, että ratkaisun antamista on siirretty mahdollisimman vähän kerrallaan pyrittäessä joutuisuuteen sen antamisessa.

Minulla ei sinänsä ole aihetta arvostella käräjätuomarin arviota siitä, että ratkaisu ei ole ollut julistettavissa heti pääkäsittelyn jälkeen, vaan että se annetaan kansliatuomiona. Asiassa ei ole kuitenkaan esitetty oikeudenkäymiskaassa tarkoitettuja syitä sille, että ratkaisu asiassa on voitu antaa säädetyn 14 vuorokauden määräaika ylittäen. Käräjäoikeuden laamannin käsityksen mukaan viivästyminen ei ole ollut kestoiltaan sellainen, että se olisi vaarantanut ratkaisun oikeellisuutta. Tällaisia seikkoja ei ole muutoinkaan ilmennyt. Yhdyn käräjäoikeuden laamannin lausumaan siltä osin, että asianosaisten kannalta tilanne kuitenkin on ollut epätydyttävä. Ratkaisun antamisen lykkääminen useampaan kertaan ei ole ollut heidän kannaltaan asianmukaista.

Ratkaisun antamisesta ilmoittaminen

Asianosaisten asianmukaisen kohtelun turvaamisen näkökulmasta on hyvään hallintoon kuuluvan palveluperiaatteen soveltaminen myös tuomioistuimissa mielestäni yksi keskeisistä keinoista. Hyvän hallinnon noudattaminen ei ole nähdäkseni ristiriidassa tuomioistuimen riippumattomuuden kanssa. Eräisiin hovioikeusmenettelyihin liittyvissä aikaisemmissä päätöksissäni (OKV/34/31/2006 ja OKV/10/50/2008) olen kiinnittänyt hovioikeuden huomiota palveluperiaatteen soveltamiseen tietyissä tilanteissa. Kysymys on ollut hovioikeuden tuomioiden antamisen viipymisestä siten, että laissa säädetty 30 päivän määräaika on selkeästi ylittynyt. Näissä tilanteissa hovioikeuden on perusteltua tiedottaa asianosaisille viivästyisestä.

Päätöksessäni OKV/34/31/2006 totesin, että perustuslain 21 §:n turvaaman hyvän hallinnon takeista on säädetty muun muassa hallintolailta ja että hallintolain 4 §:ssä lainkäyttö on nimenomaisesti suljettu hallintolain soveltamisalan ulkopuolelle. Muun ohella perusoikeusmyönteiseen laintulkintaan nojautuen katsoin, että edellä mainitun ei voida katsoa tarkoittavan sitä, etteikö palveluperiaate voisi tulla tuomioistuimessa sovellettavaksi niissä tilanteissa, joissa lainkäyttöä koskevista säädöksistä itsestään ei seuraa mitään nimenomaista ja yksilöityä toimintavelvoitetta. Tällaisesta tilanteesta oli nähdäkseni kyse hovioikeuden ratkaisujen antamisen viivästyessä päätöksenteon jälkeen.

Perustuslain 21 §:n esitöissä (HE 309/1993 vp) on korostettu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon keskinäistä riippuvuutta ja niiden toteutumista kokonaisuutena. Hyvän hallinnon käsitteellä tarkoitetaan sekä 21 §:n 1 momentissa mainittuja vaatimuksia viivytyksettömästä ja asianmukaisesta viranomaistoiminnasta että 21 §:n 2 momentissa esitettyä luetteloa hyvän hallinnon osakysymyksistä. Sekä vaatimus virkatoiminnan puolueettomuudesta, että hallintomenettelylain (598/82) (nyttemmin hallintolain) ilmentämä palveluperiaate voidaan liittää 1 momentissa asetettuun asianmukaisen käsittelyn vaatimukseen.

Käsillä olevassa tapauksessa ratkaisun antamisen siirtymisestä myöhäisemmäksi ajankohdaksi oli kullakin kerralla ilmoitettu käräjäoikeuden taholta asianosaisille; kahdella kerralla etukäteen, yhdellä kerralla ilmoitetun ajankohdan jälkeen. Nähdäkseni olisi hyvän hallinnon palveluperiaatteen mukaista, että tuomion antamisen viivästyisestä ilmoitettaisiin asianosaisille ennen sitä kellonaikaa, jolloin tuomio on ilmoitettu annettavaksi, eikä vasta kyseisen ajankohdan jälkeen ja että tuomio annettaisiin viimeistään sinä kellonaikana, jona se on ilmoitettu annettavan. Luotettava viestintä ja täsmällisyys kuuluvat asianmukaiseen, laadukkaaseen ja uskottavaan tuomioistuinmenettelyyn.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän kärjätuomarin huomiota oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 8 §:n 2 momentissa säädetyn määräajan noudattamiseen. Tuon myös esiin näkemykseni hyvään hallintoon kuuluvien periaatteiden soveltumisesta edellä tarkoitettuun ratkaisuun antamisesta ilmoittamiseen. Lähetän päätökseni tiedoksi myös Espoon kärjäoikeuden laamannille.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Lehvä

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi